

Yogesh Haribhau Kulkarni You

Al Advisor (Helping organizations in their Al journeys) | PhD (Geometric Modeling) | Tech Colum...

Wish to share today's article from my weekly column "तिसरा मेंद्र" (Third Brain) titled "कृती माफक, परिणाम व्यापक" (More from Less) which has been published in the Marathi newspaper, Sakal! (pic below) 🔗

In this article, I go deeper into the applicability of Mental Model "Pareto (80-20) Principle" in various situations 🥌 🔄 🦞

I'm thankful to Sakal Media Group for providing a platform to share these important insights with our local community. 🙏

Any comments? I'd love to hear your thoughts!

Sakal Media Group Abhijit Pawar Samrat Phadnis Niranjan Agashe

#AI #ArtificialIntelligence #mentalmodels #Intelligence #training #CommunityConnect #SakalNewspaper #MarathiMedia #Marathi #India #Pune #MVPBuzz #GDE #paretoprinciple #8020principle

तिसरा मेंद

डॉ. योगेश हरिभाऊ कलकर्णी

वाहतुकीचा बहुतांश भार मोजक्या रस्त्यांवरच असतो. सुमारे २० टक्के रस्त्यांवर ८० टक्के वाहतूक केंद्रित असते. बाणेर-हिजवडी, जंगली महाराज रस्ता, फर्नासन रस्ता. टिळकरस्ता आदी मार्ग गर्टीच्या वेळात प्रचंड ताण सहन करतात. शहरात शेकडो किलोमीटर रस्ते असले तरी, गर्दी आणि विलंब हे चित्र नेहमी या काही मोजक्या मार्गावरच केंद्रित असतात. सार्वजनिक वाहतुकीच्या बसगाड्यासुद्धा आपला बहुतांश बेळ फक्त याच काही गर्दीच्या रस्त्यांवर अडकून घालवताना दिसतात. याला उपाय म्हणजे रण्यातील सर्व रस्त्यापेक्षा हे अतिरहदारीचे रस्ते निवारणे आणि त्यांच्या समस्या प्राधान्यक्रमाने सोडवणे. अशा मोजक्या-सीमित बार्बीवर लक्ष केंद्रित करून मोठा बदल घडवून आणण्याच्या मेंटल मॉडेल (मन:प्रारूप) ला अथवा विचारचरित्राला 'पॅरेटो तत्व' किंवा '८०/२० नियम' असे म्हणतात, याला सोप्या भाषेत 'कमीतृन जास्त' असे म्हणू शकतो.

कृती माफक, परिणाम व्यापक

सिम्नलिंग, मेट्रो विस्तार आणि निवडक रस्तेरुंदीकरण यांसारख्या उपाययोजनांवर लक्ष केंद्रित करत आहे. पायाभूत सुविधांमध्ये सगळांकडे पैसे उधळण्यापेक्षा. हे काही मोजके 'महत्त्वाचे रस्ते' सुधारण्याचे धोरण परिणामकारक ठरते.

इटालियन अर्थशास्त्रज्ञ 'विल्फ्रेडो परेटो यांनी १९व्या शतकात हे तत्त्व मांडले. त्यांनी पाहिले की इटलीतील ८० टक्के जमीन केवळ २० टक्के लोकांच्या मालकीची आहे. असे चित्र जगभरातील अनेक नैसर्गिक व सामाजिक यंत्रणांमध्येही वारंवार दिसते. भारतातही हे तत्त्व अनेक ठिकाणी ठळकपणे दिसते. या तत्त्वातील ८० टक्के आणि २० टक्के हे आकड़े अगदी तंतोतंत घेऊ नयेत. तर त्याचा भावार्थ घ्यावा. थोड्याशा कारणांमुळेच बहुतांश परिणाम घडतात, हेच या तत्त्वाचं सार आहे. मुद्दा जास्त मेहनत करण्याचा नाही तर चतुरपणे, योग्य ठिकाणी करण्याचा आहे. याचा उपयोग केवळ वाहतूक-नियंत्रणापुरता नाही. व्यवसायापासून वैयक्तिक आयुष्यापर्यंत, सर्वत्र हे तत्त्व दिशा दाखवते. त्याची काही उदाहरणे पाह्यात. एका स्टार्टअपने पाहिलं की ८० टक्के तक्रारी

२० टक्के ग्राहकांकड्न येतात. त्यांनी त्या मोजक्या सुधारली, जगातील, तसेच भारतातीलही फार थोडे लोकं इतर सर्व जनतेपेक्षा कास्त कमावतात. अतिशय कमी लोक प्राप्तिकर भरत असल्याने ते इतर सर्वांच्या मध्यमवर्गीय कुटुंबाचा खर्च पहिला तर जवळजवळ बहुतांशी भाग एक-दोन मोठ्या गोष्टी, जसे घरमाडे (अथवा कर्जाचा हुसा) किंवा मुलांच्या शिक्षणात जातो. तेथे नीट-सखोल विचार करून निर्णय घेतला तर योग्य बचत होऊ शकते. आरोग्याचा विचार केला तर बहुतेक घरांमध्ये फक्त २० टक्के अन्नपदार्थ जसे साखर, तेलकट आणि प्रक्रिया केलेले अन्नपदार्थ हे ८० टक्के आरोग्यसमस्यांना कारणीभूत ठरतात. हेच पदार्थ बदलले तर मोठा फरक पड् शकतो. तुमच्या मोबाईलमध्ये शेकडो 'ॲप' असले तरी ८० टक्के वेळ तुम्ही त्यातील ठराविक २० टक्के 'ऑप'वरच घालवता, नाही का? त्या मोजक्याच 'ऑप'च्या उपयोगावर नियंत्रण ठेवले तर मोठ्या प्रमाणात वेळ वाचू शकतो. समाजजीवनात सुद्धा तुमचे आप्त-स्वकीय-मित्र हे मोजकेच असतात. वेळप्रसंगी अध्या रात्री धावन

येणारे २० टक्के, बाकी ८० टक्के असतात. केवळ ओळखी, कामापुरत्या. त्यामुळे कुठली नाती जपून ठेवायची आणि कोणाचा खूप विचार करायचा नाही, है या तत्त्वामुळे जरूर ओळखता येते. 'परेटो तत्त्व' है कोठे लक्ष केंद्रित करायचे ते सांगते

सच्याच्या जगात भारंभार गोष्टी करण्यावर खुप भर असतो. पण त्या सर्वातून अपेक्षित परिणाम मिळतोय का, हे तपासून पाहिले जात नाही, मग होते नुसती दमणूक आणि हात राहतात रिकामेच गुदमरतो, तेव्हा हे लक्षात ठेवा की, बहुतेक गोष्टी या आवश्यक-परिणामकारक नसतात. काही मोजक्याच कती खरंतर परिणाम घडवतात. काय करावं यापेक्ष काय टाळावं हे ओळखणं जास्त मौल्यवान ठरतं. भारतासारख्या देशात ८०/२० नियम हे एक अपूल्य मार्गदर्शक साधन आहे. आपली ऊर्जा सर्वत्र खर्च करण्याऐवजी, काही मोजक्या महत्त्वाच्या बाबींक केंद्रित केली, तर परिणाम अधिक आणि टिकाङ होतो. थोडक्यात सांगायचं तर कमी कृतीत जानत साध्य करणे ही युक्ती नाही, आळशीपणा नाही, तर तीच खरी शक्ती आहे.